

ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง : กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวบ้านอ่าวมะนาว จังหวัดนราธิวาส

Costs and Returns of Seabass Cage Culture: A Case Study of the
Seabass Community Enterprise Group in Ban Ao Manao,
Narathiwat Province

สุมายะห์ โวะ¹ ต่วนฟารีดา ต่วนปา² พุนพิศ ธิตินันท์^{3*}

Sumaiyah Woh¹ Tuanfareeda Tuanpa² Phunphit Thitinin^{3*}

วันที่รับบทความ : 20 สิงหาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ : 15 กันยายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ : 19 กันยายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวบ้านอ่าวมะนาว จังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวบ้านอ่าวมะนาว จังหวัดนราธิวาส จำนวน 18 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า เงินลงทุนเริ่มแรกในการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังเฉลี่ย 21,229.44 บาทต่อคน หรือ 5,703.43 บาทต่อกระชัง ต้นทุนโดยเฉลี่ย 14,041.01 บาทต่อกระชัง ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร 13,059.52 บาทต่อกระชัง (ร้อยละ 93.01) และต้นทุนคงที่ 981.49 บาทต่อกระชัง (ร้อยละ 6.99) โดยได้รับผลตอบแทน 17,564.63 บาทต่อกระชัง กำไรสุทธิ 3,523.62 บาทต่อกระชัง คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิร้อยละ 20.06 และมีอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนร้อยละ 18.78 ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ต้นทุนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังที่เกษตรกรคำนวณตามวิธีการดั้งเดิมมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการคำนวณต้นทุนตามหลักการบัญชี ส่งผลให้เกษตรกรรับรู้ผลตอบแทนได้แก่ กำไรสุทธิ และอัตรากำไรสุทธิ สูงกว่าผลตอบแทนตามหลักการบัญชีเป็นจำนวนทวีคูณ อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน การเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังเป็นอาชีพที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรได้เป็นอย่างดี และให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน

¹⁻²นักศึกษา, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

¹⁻²Student, Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University

³อาจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

³Lecturer, Faculty of Management Sciences, Princess of Naradhiwas University

*Corresponding author. E-mail: phunphit.t@pnu.ac.th

คำสำคัญ : ต้นทุน ผลตอบแทน ปลากระพง

Abstract

The objective of this study was to analyze the costs and returns of the seabass cage culture among members of the Seabass Community Enterprise Group in Ban Ao Manao, Narathiwat Province. There were eighteen participants in the study. The participants were members of a community enterprise. Data were gathered through in-depth interviews and observational techniques. The study found that the initial investment in seabass cage culture averaged was 21,229.44 baht per person, or 5,703.43 baht per person. The average cost was 14,041.01 baht per cage, consisting of variable costs 13,059.52 baht per cage (93.01%) and fixed costs 981.49 baht per cage (6.99%). A return of 17,564.63 baht per cage, a net profit of 3,523.62 baht per cage, which corresponds to a net profit margin of 20.06% and a return on investment of 18.78%. The analysis revealed that the cost of raising seabass in cages calculated by farmers using traditional methods was lower than the cost calculated according to accounting principles. This resulted in farmers perceiving returns, such as net profit and net profit margin, to be exponentially higher than the returns according to accounting principles. However, the analysis of the return on investment indicated that seabass in cages culture is a viable occupation with great potential that can generate significant income for farmers and offers a worthwhile return on investment.

Keywords: Cost, Return on investment, Seabass Cage Culture

บทนำ

ปลากระพงขาวเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญที่กำลังได้รับความสนใจและมีการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงอย่างแพร่หลายในประเทศไทย เนื่องจากเป็นปลาที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว รสชาติดี และมีราคาค่อนข้างสูง ตลอดจนมีความต้องการบริโภคทั้งในและต่างประเทศเป็นปริมาณมากในอัตราที่เพิ่มขึ้นทุกปี จึงเป็นหนึ่งในอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงได้เป็นอย่างดี จากข้อมูลสถิติการประมงแห่งประเทศไทย พบว่าในปี พ.ศ.2564 ประเทศไทยสามารถส่งขายปลากระพงขาวได้เป็นจำนวนถึง 48,139 ตัน รวมมูลค่ารายได้ทั้งสิ้นกว่า 5,049 ล้านบาท (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง, 2565) สำหรับวิธีการเลี้ยงปลากระพงขาวโดยทั่วไปสามารถจำแนกได้เป็น 2 วิธี คือ 1) การเลี้ยงในกระชังซึ่งนิยมเลี้ยงในภาคใต้ และ 2) การเลี้ยงในบ่อดิน นิยมเลี้ยงในภาคตะวันออกและภาคกลางของประเทศ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าอาชีพการเลี้ยงปลากระพงขาวสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงอย่างมากมายและมีแนวโน้มความต้องการบริโภคที่สูงขึ้นทุกปี หากแต่การประกอบอาชีพดังกล่าวจำเป็นต้องมีการลงทุน

ซึ่งปฏิเสธมิได้ที่จะต้องเกิดต้นทุนในการเพาะเลี้ยง ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ เพื่อให้มีต้นทุนน้อยที่สุดในขณะที่เกิดกำไรมากที่สุด ซึ่งถือเป็นความท้าทายของผู้ประกอบการเลี้ยงปลากะพง โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยที่มีกละเลยกับการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงปลากะพงขาวตามหลักการบัญชีที่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อกำไรไม่ทราบต้นทุนที่แท้จริงในการเลี้ยงปลากะพง และกระทบต่อการตั้งราคาขายปลาที่เหมาะสม หรือผลตอบแทนที่พึงได้ กระทั่งส่งผลกระทบต่อตัดสินใจลงทุน หรือยุติการเลี้ยงปลากะพงขาวภายใต้การใช้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพื่อการตัดสินใจ

จังหวัดนราธิวาสอยู่ในเขตเส้นศูนย์สูตร ส่งผลให้มีฝนตกชุก ประกอบกับมีภูมิประเทศติดทะเล จึงเป็นปัจจัยเอื้อต่อการประกอบอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งสัตว์น้ำจืด สัตว์น้ำกร่อย และสัตว์ทะเล ดังนั้น การเลี้ยงปลากะพงขาวในจังหวัดนราธิวาสก็เป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ชุมชนชาวประมงในจังหวัดนราธิวาสประกอบเป็นอาชีพเสริม หรืออาชีพหลัก เพื่อเลี้ยงชีพ โดยทำการเพาะเลี้ยงในกระชังทะเลน้ำกร่อยตามประเพณีนิยมที่สืบทอดกันมาตามพื้นที่ริมฝั่งติดทะเลในภาคใต้ของประเทศไทย

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวบ้านอ่าวมะนาว ตำบลกะลุวอเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2562 ตามแผนพัฒนาชุมชนบ้านอ่าวมะนาว มีวัตถุประสงค์การจัดตั้งเพื่อส่งเสริมอาชีพแก่เกษตรกรรายย่อย และชาวประมงชายฝั่งพื้นบ้าน ช่วยเพิ่มรายได้ และยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนซึ่งมีรายได้น้อย มีสมาชิกทั้งสิ้น 43 คน เนื่องจากสภาพภูมิประเทศบ้านอ่าวมะนาวเป็นพื้นที่บริเวณปากอ่าวแม่น้ำบางนรา ซึ่งเป็นสถานที่หลบลมพายุของเรือประมง จึงเป็นสถานที่เหมาะสมกับการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง โดยมีกระชังเลี้ยงปลากะพงขาวทั้งสิ้น 107 กระชัง ขณะที่การคำนวณต้นทุนการเลี้ยงปลากะพงขาวพิจารณาจากการคำนวณแบบดั้งเดิมตามวิธีของเกษตรกร จากราคาพันธุ์ปลา และราคาอาหารปลากะพงขาวตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนกระทั่งจับปลาขาย ซึ่งไม่ใช่ต้นทุนที่แท้จริงตามหลักการบัญชี ส่งผลให้ต้นทุนและผลตอบแทนที่รับรู้อาจมีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง กระทั่งท้ายที่สุดอาจส่งผลให้การพิจารณาดำเนินธุรกิจเลี้ยงปลากะพงขาวในรอบถัดไปมีความผิดพลาดได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังบ้านอ่าวมะนาว จังหวัดนราธิวาส เพื่อให้เกษตรกรทราบต้นทุนและผลตอบแทนที่แท้จริงจากการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง และเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนในรอบถัดไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวบ้านอ่าวมะนาว จังหวัดนราธิวาส

การทบทวนวรรณกรรม

การเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง

ปลากะพงขาว มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Lates calcarifer* ลักษณะสำคัญ คือ เป็นปลากินเนื้อ ปากยาว สามารถยืดหดได้ จะงอยปากค่อนข้างยาว และแหลม นัยน์ตาโต ปากกว้าง ยืดหดได้ มุมปากอยู่เลยไปทางหลัง นัยน์ตา ฟันเป็นฟันเขี้ยวอยู่บนขากรรไกรบนและล่าง ขอบกระดูกแก้มเป็นหนามแหลม ขอบกระดูกกระพุ้งเหงือกแข็งและคม คอคอดทางมีขนาดใหญ่และแข็งแรง เกล็ดใหญ่มีลักษณะสามมือ ปลากะพงขาวสามารถพบได้ทั่วไปบริเวณชายฝั่งทะเลทวีปเอเชียจนถึงตอนเหนือของทวีปออสเตรเลีย เนื่องจากเป็นปลาที่อพยพไปมาระหว่างน้ำทะเลและน้ำจืด จึงสามารถพบได้ทั้งในน้ำทะเล น้ำกร่อย และน้ำจืด (ปลาสองน้ำ) วงจรชีวิตปลากะพงขาวจะเกิดขึ้นระหว่างน้ำทะเลและน้ำจืด โดยพ่อแม่ปลาจะว่ายมาผสมพันธุ์ และวางไข่บริเวณป่าชายเลนหรือปากแม่น้ำ (ฝั่งอันดามัน ปลาผสมพันธุ์ และวางไข่ระหว่างเดือนมีนาคม-มิถุนายน และฝั่งอ่าวไทย ปลาผสมพันธุ์และวางไข่ระหว่างเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม) จากนั้นเมื่อลูกปลาเจริญเติบโตและแข็งแรงดีแล้ว จะว่ายกลับสู่ทะเล และจะกลับเข้ามาบริเวณน้ำกร่อยอีกครั้งเมื่อเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ สำหรับอาหารตามธรรมชาติของปลากะพงขาว ได้แก่ สัตว์น้ำโดยทั่วไป เช่น ปลา ปู หรือกุ้ง ที่มีขนาดเล็กกว่า (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง กลุ่มเศรษฐกิจการประมง, 2564; วัลภา ชีววิสัยพันธ์, 2550)

เนื่องจากปลากะพงขาวเป็นปลาขนาดใหญ่ สามารถอาศัยอยู่ได้ทั้งน้ำจืดและน้ำเค็ม หาพันธุ์ปลาง่าย เลี้ยงง่าย โตเร็ว เนื้อมีรสชาดีดี สามารถประกอบอาหารได้หลายอย่าง และราคาค่อนข้างสูง จึงเหมาะกับการเป็นปลาเศรษฐกิจที่ควรส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงในพื้นที่ชายฝั่งทะเล ในประเทศไทยพบการกระจายตัวของปลากะพงขาวตามธรรมชาติอยู่ทุกจังหวัดที่มีพื้นที่ชายทะเลในบริเวณแหล่งน้ำที่ไม่ไกลจากชายฝั่งทะเล ได้แก่ บริเวณปากแม่น้ำ ป่าชายเลน ลำคลอง และทะเลสาบ โดยการแยกกันออกหากิน ยกเว้นขณะผสมพันธุ์ที่มักรวมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ

การเลี้ยงปลากะพงขาวในประเทศไทยนิยมเลี้ยง 2 แบบ คือ 1) การเลี้ยงในบ่อดิน นิยมเลี้ยงในนาข้าวหรือนาทุ่งหรือบ่อดินเฉพาะในภาคกลางและภาคตะวันออกของประเทศ และ 2) การเลี้ยงในกระชัง นิยมเลี้ยงบริเวณชายฝั่งทะเลภาคใต้ของประเทศ ทั้งนี้การเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังยังแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะตามสภาพแหล่งน้ำ คือ 2.1) กระชังอยู่กับที่ เป็นกระชังที่ผูกยึดกับเสาไม้หรือเหล็กที่ปักไว้กับพื้นดิน เหมาะกับแหล่งน้ำที่ระดับน้ำขึ้นและน้ำลงไม่ต่างกันมาก รวมถึงแหล่งน้ำมีระดับความลึกเหมาะสมที่สามารถปักเสากับพื้นดินได้ (โดยทั่วไปไม่เกิน 2 เมตร) และ 2.2) กระชังลอยน้ำ เป็นกระชังที่ผูกติดกับวัสดุลอยน้ำ เช่น โป๊ะ ทุ่นลอยน้ำ หรือ แพ เหมาะกับแหล่งน้ำที่มีความต่างของระดับน้ำขึ้นสูงสุดและน้ำลงต่ำสุดมากกว่า 1 เมตรขึ้นไปหรือแหล่งน้ำที่ระดับน้ำสูงกว่า 2 เมตรขึ้นไปไม่สะดวกต่อการปักเสา โดยขนาดของกระชังจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแหล่งน้ำและจำนวนปลาที่ต้องการเลี้ยงในกระชัง (โดยทั่วไปมีความกว้างและยาวอยู่ระหว่าง

3-8 เมตร และสูงไม่เกิน 2 เมตร) (ผาดยา ศรีจันทิก และฐิติมา เอียดแก้ว, 2565; สำนักวิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง, 2562; Tookwinas, 1989)

ขั้นตอนการเลี้ยงปลากะพงขาวเริ่มจากการคัดขนาดและปล่อยลูกปลาลงกระชัง ซึ่งลูกปลาที่ปล่อยลงกระชังควรมีขนาดใกล้เคียงกัน และมีขนาดระหว่าง 1.5-15 ซม. มีอัตราการความหนาแน่นของลูกปลาอยู่ระหว่าง 100-300 ตัวต่อตารางเมตร ขึ้นอยู่กับขนาดลูกปลาและคุณภาพน้ำเป็นสำคัญ สำหรับอาหารที่ใช้เลี้ยงปลาเป็นเนื้อปลาสด หรืออาหารผสมแบบเปียก หรืออาหารสำเร็จรูป ให้อาหารวันละ 2 ครั้งเช้า-เย็น โดยระยะเวลาในการเลี้ยงประมาณ 6-8 เดือน จะได้ปลาตามขนาดที่ตลาดต้องการที่ 500-800 กรัม แต่หากจะเลี้ยงเป็นพ่อแม่พันธุ์จะใช้เวลา 3-5 ปี

การตลาดปลากะพงขาว

สถิติการประมงแห่งประเทศไทย พ.ศ.2564 ระบุว่า ปลากะพงขาวเป็นปลาทะเลหน้าดินที่มีปริมาณการจับและเพาะเลี้ยงมากที่สุดเป็นอันดับแรก และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2560 มีปริมาณการจับและเพาะเลี้ยงประมาณ 20,500 ตัน กระทั่งในปี พ.ศ. 2564 มีปริมาณการจับและเพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้นเป็น 50,700 ตัน สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรจำนวน 5,389 ล้านบาท (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง, 2565) ผลผลิตปลากะพงขาวจากการเพาะเลี้ยงปี พ.ศ. 2566 มีปริมาณ 53,420 ตัน มูลค่า 6,177 ล้านบาท ซึ่งมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2565 ร้อยละ 2.9 และ 2.0 ตามลำดับ และมีจำนวนฟาร์มเพาะเลี้ยงปลากะพงขาว 6,101 ฟาร์ม รวมเนื้อที่เพาะเลี้ยง 27,290 ไร่ ซึ่งมีอัตราการเปลี่ยนแปลงจากปี พ.ศ.2565 เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.4 และ 1.5 ตามลำดับ ขณะที่ราคาขายปลากะพงขาวที่เกษตรกรขายได้ในปี พ.ศ.2566 มีราคาเฉลี่ย 128 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งแม้ว่าราคาขายจะลดลงกว่าปี พ.ศ.2565 ร้อยละ 0.8 แต่มีแนวโน้มที่ดีจากราคาในช่วงไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ.2566 ที่มีราคาเพิ่มขึ้น (ราคาเฉลี่ย 134 บาทต่อกิโลกรัม) จึงคาดหมายว่าสถานการณ์ราคาขายปลากะพงขาวที่เกษตรกรขายได้จะมีราคาเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ.2567 ขณะที่ราคาขายส่งปลากะพงขาวในปี พ.ศ.2566 มีราคา 166 บาทต่อกิโลกรัม โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.1 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2565 และมีราคาขายปลีกสูงถึง 173 บาทต่อกิโลกรัม (กนกอร ยางป้อม, 2567) แสดงให้เห็นว่า ตลาดปลากะพงขาวมีความสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศที่มีแนวโน้มการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมในการบริโภค และมีปริมาณการขายและมูลค่าสินค้าสูงขึ้นทุกปี

แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุน

ต้นทุน หมายถึง มูลค่าของทรัพยากรที่อาจจะอยู่ในรูปของเงินสด หรือสิ่งเทียบเท่าเงินสดที่สูญเสียหรือจ่ายไปเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจทั้งในปัจจุบันหรืออนาคต การรับรู้มูลค่าต้นทุน มี 2 ลักษณะ คือ รับรู้เป็นสินทรัพย์ (กรณีกิจการยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ได้รับ) และรับรู้เป็นค่าใช้จ่าย (กรณีกิจการได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ได้รับมาแล้วหรือสิ่งที่ได้รับไม่เกิดประโยชน์) (สุพะยอม นาจันทร์ และคณะ, 2562; ศรีสุดา อาชวานันทกุล, 2566)

การวิเคราะห์ต้นทุนตามพฤติกรรม เป็นการพิจารณาว่า ต้นทุนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามระดับของกิจกรรมหรือระดับของตัวผลึกต้นต้นทุนที่เกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งจำแนกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost) เป็นต้นทุนการผลิตที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของระดับกิจกรรมหรือปริมาณของตัวผลึกต้นต้นทุนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ซึ่งเกิดจากปัจจัยการผลิตที่มีอายุการใช้งานมากกว่าหนึ่งรอบระยะเวลาของการดำเนินงาน ผู้ผลิตจะต้องเสียต้นทุนในจำนวนที่คงที่ เช่น ค่าบำรุงรักษา ค่าเสื่อมราคา ค่าเช่า ซึ่งไม่ผันแปรไปตามจำนวนหน่วยการผลิต ต้นทุนคงที่สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ ต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสด ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิตจ่ายออกไปจริงเป็นเงินสดจำนวนคงที่ และต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสด ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายจำนวนคงที่ที่ผู้ผลิตไม่ได้จ่ายออกไปจริงในรูปของเงินสด หรือเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ที่ได้จากการประเมิน เช่น ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยใช้วิธีคิดค่าเสื่อมราคาแบบเส้นตรง (Straight Line Method) (พงศพรต ฉัตรภรณ์ และคณะ, 2565) สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\text{ค่าเสื่อมราคาต่อปี} = \frac{(\text{ราคาทุน} - \text{มูลค่างเหลือ})}{\text{อายุการใช้ประโยชน์ (ปี)}}$$

2. ต้นทุนผันแปร (Variable Cost) เป็นต้นทุนการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามระดับกิจกรรมหรือปริมาณของตัวผลึกต้นต้นทุน เช่น ต้นทุนวัตถุดิบ และค่าแรงงานในการผลิตสินค้า ต้นทุนผันแปรสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด และต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด หรือค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการประเมิน ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด เป็นค่าใช้จ่ายผันแปรที่ผู้ผลิตจ่ายออกไปเป็นเงินสดในการซื้อปัจจัยการผลิต หรือจ่ายค่าแรงงานคนงาน ส่วนต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสดหรือค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการประเมิน เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิตมิได้จ่ายออกไปจริงในรูปของเงินสด เช่น ค่าแรงงานตนเอง หรือค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนหมุนเวียนในกิจการ เป็นต้น

จากการศึกษาแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ต้นทุนการเลี้ยงปลากระชังในกระชัง คือ ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นที่เป็นตัวเงินและไม่ได้เป็นตัวเงินที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปลากระชังในกระชัง ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร โดยต้นทุนคงที่ในการเลี้ยงปลากระชังในกระชัง คือ ค่าใช้จ่ายคงที่ที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด ที่เกษตรกรต้องจ่ายไม่ว่าจะทำการเลี้ยงปลากระชังในปริมาณมากน้อยเพียงใดก็ตาม ได้แก่ ค่าเสื่อมราคากระชัง ตามอายุการใช้งานของกระชังแต่ละประเภท และค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ได้แก่ ทุ่นลอย โฟม (ใช้แทนทุ่นลอย) อวน ลังตองหัวปลา เรือ เครื่องบดอาหารปลา และตาชั่ง ส่วนต้นทุนผันแปรในการเลี้ยงปลากระชังในกระชัง คือ ค่าใช้จ่ายที่เกษตรกรจ่ายออกไปเป็นเงินสดเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตในการเลี้ยงปลากระชัง ซึ่งมูลค่ามากขึ้นอยู่กับปริมาณการเลี้ยงปลากระชัง เช่น ค่าพันธุ์ปลา ค่าอาหารปลา ค่าวัสดุสิ้นเปลือง และค่าไฟฟ้า รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการประเมินซึ่งกิจการไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด ได้แก่ ค่าแรงงานในครัวเรือน

ดังนั้น สมการต้นทุนที่ใช้ในการวิจัยเป็นดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ต้นทุนรวม} &= \text{ต้นทุนคงที่} + \text{ต้นทุนผันแปร} \\ \text{ต้นทุนคงที่} &= \text{ค่าเสื่อมราคากระชัง} + \text{ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์อื่น ๆ} \\ \text{ต้นทุนผันแปร} &= \text{ค่าพันธุ์ปลากะพงขาว} + \text{ค่าอาหารปลา} \\ &\quad + \text{ค่าแรงงานในครัวเรือน} + \text{ค่าวัสดุสิ้นเปลือง} + \text{ค่าไฟฟ้า} \end{aligned}$$

แนวคิดเกี่ยวกับผลตอบแทน

กิจการสามารถประเมินผลการดำเนินงานโดยการคำนวณผลตอบแทนที่ได้รับจากการดำเนินงาน ซึ่งก็คือ รายได้ที่กิจการได้รับการผลิต และจำหน่ายผลผลิตนั้น ๆ และสามารถนำมาคำนวณกำไร (ขาดทุน) สุทธิ โดยนำรายได้ทั้งหมดที่ได้รับ หักด้วยค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เพื่อจะได้ทราบว่ากิจการมีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย เรียกว่า “กำไรสุทธิ” หรือ มีรายได้น้อยกว่าค่าใช้จ่าย เรียกว่า “ขาดทุนสุทธิ” ดังนั้น การคำนวณรายได้ และกำไร (ขาดทุน) สุทธิ จากการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{รายได้จากการเลี้ยงปลากะพงขาว} &= \text{จำนวนผลผลิต} \times \text{ราคาขาย} \\ \text{กำไร (ขาดทุน) สุทธิ} &= \text{รายได้จากการเลี้ยงปลากะพงขาว} - \text{ต้นทุนรวม} \end{aligned}$$

อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin) คือ อัตราส่วนที่แสดงถึงความสามารถในการสร้างกำไรของกิจการ โดยการเปรียบเทียบกำไรสุทธิต่อรายได้ที่เกิดขึ้น (นันทวรรณ ยมจินดา, 2564; พงศ์พรต ฉัตรภรณ์ และคณะ, 2565)

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100$$

อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment : ROI) เป็นอัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการเปรียบเทียบผลตอบแทนที่ได้รับจากการดำเนินกิจการกับจำนวนเงินลงทุนทั้งหมดที่ใช้เพื่อก่อให้เกิดกำไร (นันทวรรณ ยมจินดา, 2564)

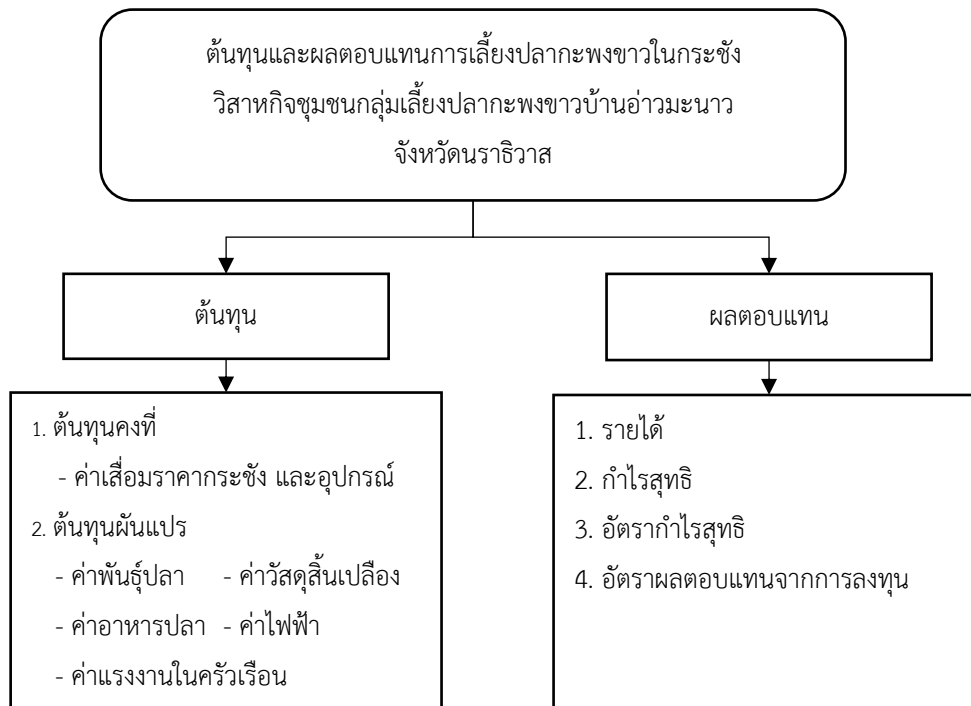
$$\text{อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน} = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{เงินลงทุนถัวเฉลี่ย}} \times 100$$

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังได้รับความสนใจจากนักวิจัยมากมาย และทำการศึกษาในหลากหลายพื้นที่ กระทั่งวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง กลุ่มเศรษฐกิจการประมง (2564) ทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง จังหวัดสงขลา โดยเก็บตัวอย่างจากเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเทพา อำเภอจะนะ อำเภอเมือง และอำเภอสิงหนคร จำนวน 47 ราย ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง (ขนาดปลาจาน) โดยเฉลี่ย 35,382.31 บาทต่อกระชัง (ต้นทุนผันแปรร้อยละ 96.86 และต้นทุนคงที่ร้อยละ 3.14)

ต้นทุนหลัก คือ ค่าอาหาร รองลงมา คือ ค่าลูกพันธุ์ ค่าจ้างแรงงาน ค่าจับปลา ตามลำดับ เกษตรกรมีรายได้ 41,103.40 บาทต่อกระชัง มีกำไรจากการเลี้ยงโดยเฉลี่ย 5,721.19 บาทต่อกระชัง อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนคิดเป็นร้อยละ 16.17 ซัลมา หนุ่ยโตด และ เสาวลักษณ์ จันทรประสิทธิ์ (2564) ทำการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และความคุ้มค่าในการลงทุน โดยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 45 ราย ผลการศึกษาพบว่า การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังสามารถสร้างรายได้ 137,600 บาทต่อกระชัง ใช้ต้นทุนโดยเฉลี่ย 88,090.61 บาทต่อกระชัง (ต้นทุนผันแปรร้อยละ 97.54 และต้นทุนคงที่ร้อยละ 2.46) มีกำไรจากการเลี้ยงโดยเฉลี่ย 49,509.39 บาทต่อกระชัง (อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนคิดเป็นร้อยละ 56.20) ผลการวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง โดยใช้อัตราคิดลดร้อยละ 7 และอายุโครงการ 8 ปี พบว่า มีความคุ้มค่าในการลงทุน โดยอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เท่ากับร้อยละ 61 และอัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่าย (B/C Ratio) เท่ากับ 1.87 เช่นเดียวกับณัฐยานี อ่อนแก้ว (2565) ทำการศึกษารูปแบบวิธีการเลี้ยง การลดต้นทุน และการนำเทคโนโลยีเข้าไปช่วยการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง 6 ราย นักวิชาการประมงจังหวัดสงขลา 1 ราย และผู้ค้าปลากะพง 6 ราย รวมทั้งสิ้น 13 ราย ผลการศึกษาพบว่า มีต้นทุนเฉลี่ย 180,690 บาทต่อกระชัง (ต้นทุนผันแปรร้อยละ 72.34 และต้นทุนคงที่ร้อยละ 27.66) โดยต้นทุนที่ใช้จ่ายมากที่สุดเป็นค่าอาหารปลา (ร้อยละ 43.40 ของต้นทุนทั้งหมด) สอดคล้องกับผลการศึกษาของวัลภา ชีวภิสิทธิ์ (2550) ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และแนวทางการจัดการการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังของเกษตรกร ในพื้นที่ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 85 ราย ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนการผลิตปลากะพงขาวในกระชังเฉลี่ยต่อตารางเมตร เป็นจำนวนเงิน 5,302.01 บาท จำแนกเป็น ต้นทุนคงที่ 559.21 บาทต่อตารางเมตร คิดเป็นร้อยละ 10.55 ต้นทุนผันแปร 4742.8 บาทต่อตารางเมตร คิดเป็นร้อยละ 89.45 โดยต้นทุนผันแปรที่มีสัดส่วนสูงที่สุด คือ ค่าอาหารปลา มีจำนวน 3,456 บาทต่อตารางเมตร คิดเป็นร้อยละ 65.18 รองลงมาได้แก่ ค่าแรงงาน 720 บาทต่อตารางเมตร คิดเป็นร้อยละ 13.58

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง บ้านอ่าวมะนาว ตำบลกลวอเหนือ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 43 ราย

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ร่วมกับการใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยเริ่มจากตัวแทนกลุ่มเกษตรกรของวิสาหกิจชุมชน และอาศัยการแนะนำสมาชิกเกษตรกรคนต่อไป เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการจนครบจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ได้จากการสังเกตและการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปลากระพงในกระชัง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังของเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังบ้านอ่าวมะนาว ตำบลกะลุวอเหนือ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสังเกตการณ์ (Observation) และจดบันทึกการดำเนินงานเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังของเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังบ้านอ่าวมะนาว ตำบลกะลุวอเหนือ จังหวัดนราธิวาส เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) เป็นการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ร่วมกับการใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยเริ่มสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มเกษตรกรซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นเลขานุการของวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกเกษตรกรคนต่อไปที่ผู้ให้สัมภาษณ์แนะนำ ตามข้อคำถามจากแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น และรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง และการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนตามวิธีของเกษตรกรและตามหลักการบัญชี จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวบ้านอ่าวมะนาว ตำบลกะลุวอเหนือ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 18 ราย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง

จากข้อมูลการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน มีจำนวนกระชังเลี้ยงปลากะพงขาวรวมทั้งสิ้น 67 กระชัง ใช้เงินลงทุนเริ่มแรกในการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังเฉลี่ย 21,229.44 บาทต่อคน หรือคิดเป็นจำนวนเงินลงทุนเฉลี่ย 5,703.43 บาทต่อกระชัง

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง

รายการ	จำนวน
อัตราการปล่อยพันธุ์ปลา (ตัวต่อกระชัง)	200 - 250
ราคาพันธุ์ปลาเฉลี่ย (บาทต่อตัว)	13
ระยะเวลาในการเลี้ยงต่อรอบ (เดือน)	7
ผลผลิตปลากะพงขาวเฉลี่ยต่อกระชัง (กิโลกรัม)	132.36

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง (ต่อ)

รายการ	จำนวน
น้ำหนักปลากะพงขาวเฉลี่ย (กิโลกรัมต่อตัว)	0.78
อัตราการรอดเฉลี่ย (ร้อยละ)	77.56
ราคาจำหน่ายเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)	131.65

ที่มา : จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวบ้านอ่วมมะนาว ตำบลกะลุวอเหนือ จังหวัดนราธิวาส

กระชังเลี้ยงปลาที่เกษตรกรใช้มี 3 ประเภท ได้แก่ กระชังเหล็ก กระชังไม้เสมีด และกระชังไม้ไผ่ ขนาดกระชัง 3 x 3 x 2 เมตร และ 4 x 4 x 2 เมตร ซึ่งกระชังแต่ละประเภทมีอายุการใช้งาน และราคาที่แตกต่างกันเล็กน้อยตามลำดับ ดังนี้ กระชังเหล็ก อายุการใช้งาน 8 ปี ราคาทุน 4,880 บาท กระชังไม้เสมีด อายุการใช้งาน 3 ปี ราคาทุน 500 บาท และกระชังไม้ไผ่ อายุการใช้งาน 1 ปี ราคาทุน 380 บาท นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปลา ได้แก่ เรือ อายุการใช้งาน 12 ปี เครื่องบดอาหารปลา และถังตวงหัวปลา อายุการใช้งาน 10 ปี ทุ่นลอย และอวน อายุการใช้งาน 5 ปี โฟม (ใช้แทนทุ่นลอย) อายุการใช้งาน 4 ปี ตาข่าย อายุการใช้งาน 3 ปี เชียง มีด และถังน้ำ อายุการใช้งาน 1 ปี อัตราการปล่อยพันธุ์ปลาเฉลี่ย 200 - 250 ตัวต่อกระชัง ขนาดพันธุ์ปลา 4-5 นิ้ว ราคาตัวละ 13 บาท โดยซื้อจากศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลนราธิวาส ฟาร์มเอกชนจังหวัดปัตตานี และสตูล ประเภทอาหารที่ใช้เลี้ยงปลากะพงขาว คือ ปลาเป็ด ราคาปลาเป็ดเฉลี่ย 6 บาทต่อกิโลกรัม ระยะเวลาในการเลี้ยงเฉลี่ย 7 เดือนต่อรอบ ผลผลิตเฉลี่ยต่อกระชัง 132.36 กิโลกรัม อัตราการรอดเฉลี่ยร้อยละ 77.56 ขนาดผลผลิต (น้ำหนักปลากะพง) 0.70 - 0.80 กิโลกรัมต่อตัว ขนาดผลผลิต (น้ำหนักปลากะพง) โดยเฉลี่ย 0.78 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายอยู่ระหว่าง 125 - 138 บาทต่อกิโลกรัม ราคาจำหน่ายโดยเฉลี่ย 131.65 บาทต่อกิโลกรัม

ส่วนที่ 2 ต้นทุนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน พบว่า มีข้อมูลต้นทุนการเลี้ยงปลากะพงขาวในรอบการเลี้ยง 7 เดือน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงต้นทุนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังต่อรอบ

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าเสื่อมราคากระชัง	21,323.34
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์อื่น ๆ	44,436.72
ค่าพันธุ์ปลา (14,700 ตัว x 13 บาท)	191,100
ค่าอาหารปลา (86,663 กิโลกรัม x 6 บาท)	519,978

ตารางที่ 2 แสดงต้นทุนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังต่อรอบ (ต่อ)

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าแรงงานในครัวเรือน (210 วัน x 40 บาท x 18 คน)	151,200
ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	8,510
ค่าไฟฟ้า	4,199.58

ที่มา : จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวบ้านอ่าวมะนาว ตำบลกะลุวอเหนือ จังหวัดนราธิวาส

ตารางที่ 3 แสดงต้นทุนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังต่อกระชัง

รายการ	ตามวิธีเกษตรกร		ตามหลักการบัญชี	
	จำนวนเงิน	ร้อยละ	จำนวนเงิน	ร้อยละ
ต้นทุนคงที่	-	-	981.49	6.99
- ค่าเสื่อมราคากระชัง	-	-	318.26	2.27
- ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์อื่น ๆ	-	-	663.23	4.72
ต้นทุนผันแปร	10,613.11	100	13,059.52	93.01
- ค่าพันธุ์ปลา	2,852.24	26.87	2,852.24	20.31
- ค่าอาหารปลา	7,760.87	73.13	7,760.87	55.27
- ค่าจ้างแรงงานในครัวเรือน	-	-	2,256.72	16.07
- ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	-	-	127.01	0.91
- ค่าไฟฟ้า	-	-	62.68	0.45
ต้นทุนรวม	10,613.11	100	14,041.01	100

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางที่ 3 พบว่า ต้นทุนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังของเกษตรกรกลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวบ้านอ่าวมะนาว ตำบลกะลุวอเหนือ จังหวัดนราธิวาส แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ต้นทุนคงที่ ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอายุการใช้ประโยชน์มากกว่าหนึ่งปี ได้แก่ กระชัง ทุ่นลอย โฟม (ใช้แทนทุ่นลอย) ลังคองหัวปลา อวน เรือ เครื่องบดอาหารปลา และตาชั่ง ซึ่งการคำนวณต้นทุนตามวิธีเกษตรกรจะไม่มีแนวคิดต้นทุนคงที่แต่อย่างใด ในขณะที่การคำนวณต้นทุนตามหลักการบัญชีจะมีต้นทุนคงที่เฉลี่ย 981.49 บาทต่อกระชัง

2. ต้นทุนผันแปร ประกอบด้วย ค่าพันธุ์ปลา 2,852.24 บาทต่อกระชัง (191,100 บาท/67 กระชัง) ค่าอาหารปลา 7,760.87 บาทต่อกระชัง (519,978 บาท/67 กระชัง) ค่าแรงงานในครัวเรือน 2,256.72 บาทต่อกระชัง (151,200 บาท/67 กระชัง) ค่าวัสดุสิ้นเปลือง (ค่ายา ค่าน้ำแข็ง) 127.01 บาทต่อกระชัง (8,510 บาท/67 กระชัง) และค่าไฟฟ้า 62.68 บาทต่อกระชัง (4,199.58 บาท/67 กระชัง) การคำนวณต้นทุนตามวิธี

เกษตรกรมีต้นทุนผันแปรเฉลี่ย 10,613.11 บาทต่อกระชัง ในขณะที่การคำนวณต้นทุนตามหลักการบัญชีจะมีต้นทุนผันแปรเฉลี่ย 13,059.52 บาทต่อกระชัง

ส่วนที่ 3 ผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง

ตารางที่ 4 แสดงผลตอบแทนจากการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง

รายการ	จำนวน
รายได้จากการเลี้ยงปลากะพงขาวต่อกระชังเฉลี่ย (บาท)	17,564.63
กำไรสุทธิต่อกระชังเฉลี่ย (บาท)	3,523.62
กำไรสุทธิต่อกิโลกรัมเฉลี่ย (บาท)	26.62
อัตรากำไรสุทธิ (ร้อยละ)	20.06
อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (ร้อยละ)	18.78

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงปลากะพงขาวทั้งสิ้นจำนวน 1,176,830 บาท คิดเป็นรายได้จากการเลี้ยงปลากะพงขาวเฉลี่ย 17,564.63 บาทต่อกระชัง มีผลกำไรสุทธิเฉลี่ย 3,523.62 บาทต่อกระชัง คำนวณจากรายได้จากการเลี้ยงปลากะพงขาวเฉลี่ยต่อกระชัง หักด้วยต้นทุนรวมต่อกระชัง (17,564.63 - 14,041.01) หรือคิดเป็นกำไรสุทธิเฉลี่ย 26.62 บาทต่อกิโลกรัม คำนวณจากกำไรสุทธิเฉลี่ยต่อกระชังหารด้วยผลผลิตปลากะพงขาวเฉลี่ยต่อกระชัง (3,523.62 บาท/132.36 กิโลกรัม) คิดเป็นอัตรากำไรสุทธิ ร้อยละ 20.06 และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน ร้อยละ 18.78

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากะพงขาวบ้านอ่าวมะนาว ตำบลกะลุวอเหนือ จังหวัดนราธิวาส พบว่า ต้นทุนการเลี้ยงปลากะพงขาวมีจำนวน 14,041.01 บาทต่อกระชัง และสัดส่วนเกินกว่ากึ่งหนึ่งของต้นทุนรวมคือ ค่าอาหารปลา (ร้อยละ 55.27) รองลงมาคือ ค่าพันธุ์ปลา (ร้อยละ 20.31) สอดคล้องกับวัลภา ชีวภิสิทธิ์ (2550) และ ณัฐธยาน์ อ่อนแก้ว (2565) ซึ่งพบว่า ค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นต้นทุนหลักของการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง คือ ค่าอาหารปลา และค่าพันธุ์ปลา ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบวิธีการคำนวณต้นทุนตามวิธีของเกษตรกร และการคำนวณต้นทุนตามหลักการบัญชี พบว่า ต้นทุนรวมที่คำนวณตามวิธีของเกษตรกร (10,613.11 บาท) ต่ำกว่าต้นทุนรวมตามหลักการบัญชี (14,041.01 บาท) เป็นจำนวนเงิน 3,427.90 บาท ทั้งนี้เนื่องจากการคำนวณต้นทุนตามวิธีของเกษตรกรไม่ได้รวมค่าใช้จ่ายบางส่วนที่ถือเป็นต้นทุนตามหลักการบัญชี ได้แก่ ค่าเสื่อมราคากระชังและอุปกรณ์ ค่าจ้างแรงงานในครัวเรือน ค่าวัสดุสิ้นเปลือง และค่าไฟฟ้า ทำให้ผลการวิเคราะห์ต้นทุนมีความแตกต่างกัน ซึ่งข้อแตกต่างดังกล่าวทำให้เกิดความเข้าใจผิดในการประเมินผลตอบแทนจากการดำเนินงานได้

กล่าวคือ จากการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการเลี้ยงปลากระพงขาว พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยจากการเลี้ยงปลากระพงขาว 17,564.63 บาทต่อกระชัง เมื่อพิจารณาตามหลักการบัญชี เกษตรกรจะมีกำไรสุทธิเฉลี่ย 3,523.62 บาทต่อกระชัง แต่หากพิจารณาตามวิธีของเกษตรกรซึ่งมีการคำนวณต้นทุนที่ไม่เป็นไปตามหลักการบัญชี จะส่งผลให้จำนวนกำไรสุทธิเฉลี่ยที่คำนวณได้มีจำนวน 6,951.52 บาทต่อกระชัง หรือ จำนวน 52.52 บาทต่อกิโลกรัม อัตรากำไรสุทธิร้อยละ 39.58 มากกว่ากำไรสุทธิเฉลี่ย และอัตรากำไรสุทธิตามหลักการบัญชีหนึ่งเท่า ผลการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง มีอัตราผลตอบแทนร้อยละ 18.78 สอดคล้องกับรายงานการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังจังหวัดสงขลา โดยกลุ่มเศรษฐกิจการประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง กรมประมง (2564) และการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากระพง ปลานิล และปลากดเหลือง โดยณิชภัทร บุญรัตน์ และคณะ (2566) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุนการเลี้ยงปลากระพงคิดเป็นร้อยละ 16.17 เมื่อเปรียบเทียบกับการนำเงินลงทุนไปก่อให้เกิดรายได้โดยวิธีอื่น เช่น การนำเงินไปฝากธนาคารบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ จะได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 0.25 ก็ถือว่าการลงทุนเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังก็ยังสามารถสร้างผลตอบแทนให้กับเกษตรกรได้มากกว่า

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังของเกษตรกรสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงปลากระพงขาวบ้านอ่าวมะนาว จังหวัดนราธิวาส สามารถสรุปได้ว่า ต้นทุนการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังที่เกษตรกรคำนวณตามวิธีการดั้งเดิมมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการคำนวณต้นทุนตามหลักการบัญชี ส่งผลให้เกษตรกรรับรู้ผลตอบแทน ได้แก่ กำไรสุทธิ และอัตรากำไรสุทธิ สูงกว่าผลตอบแทนตามหลักการบัญชีถึงหนึ่งเท่า ซึ่งคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง หากนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้อาจส่งผลให้การพิจารณาดำเนินธุรกิจเลี้ยงปลากระพงขาวในรอบถัดไปมีความผิดพลาดได้ อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน การเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังเป็นอาชีพที่มีศักยภาพในการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรได้เป็นอย่างดี และให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าต่อการลงทุน เหมาะสมแก่การส่งเสริมให้นำไปประกอบเป็นอาชีพหลัก หรืออาชีพเสริม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชน แต่เกษตรกรจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ ทักษะ และการบริหารจัดการที่ดี เพื่อเพิ่มโอกาสการประสบความสำเร็จในธุรกิจต่อไป

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดในเรื่องของการเก็บข้อมูล เนื่องจากอยู่ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 (ระหว่างเดือนมกราคม - มีนาคม 2565) ทำให้นักวิจัยไม่สามารถปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่างได้อย่างเต็มที่ ส่งผลต่อความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. เกษตรกรควรเปลี่ยนวิธีการรับรู้ต้นทุนให้ถูกต้องตามหลักการบัญชี เพื่อที่จะได้สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

2. เกษตรกรสามารถนำผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังไปใช้ในการวางแผนการลงทุนในธุรกิจ เช่น การเพิ่มรอบการเลี้ยงจาก 1 รอบ เป็น 2 รอบ เพื่อให้ได้ผลตอบแทนเพิ่มขึ้น

3. หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในชุมชน ในเชิงลึกต่อไป เช่น การพัฒนาอาหารปลา หรือการจัดหาผู้รวบรวมอาหารปลา เพื่อลดต้นทุนการเลี้ยงปลากะพง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับผู้ที่สนใจการทำวิจัยเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงในกระชังในครั้งต่อไป ควรเพิ่มประเด็นอื่น ๆ เช่น การบันทึกต้นทุนการเลี้ยงปลากะพงในกระชัง เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการบันทึกต้นทุนให้กับเกษตรกร การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของเกษตรกร เพื่อให้ทราบปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และหาแนวทางเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น การเปรียบเทียบประเภทต้นทุน (พร้อมระบุตัวหลักต้นทุนแต่ละรายการ) กับผลการศึกษาจากงานในอดีต เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงข้อแตกต่างระหว่างการศึกษาแต่ละงาน อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจประกอบอาชีพได้มากขึ้น

รายการอ้างอิง

กนกอร ยางป้อม. (2567, 1 มีนาคม). *สถานการณ์สินค้าปลากะพงขาวและผลิตภัณฑ์ ปี 2566*. กรมประมง.

<https://www.fisheries.go.th/strategy/fisheconomic/Monthly%20report/kapong/sea%20bass%20Q4-2023.pdf>

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง กลุ่มเศรษฐกิจการประมง.

(2564). *รายงานผลการศึกษาศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังจังหวัดสงขลา*. <https://www.fisheries.go.th/strategy/fisheconomic/costs/>.pdf

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประมง กองนโยบายและแผนพัฒนาการประมง. (2565). *สถิติการประมง*

แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2564. https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20221129154933_1_file.pdf

ชัลมา หนุ่ยโตด และเสาวลักษณ์ จันทร์ประสิทธิ์. (2564). ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังกรณีศึกษา : ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 13(1), 163-176. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ecbatsu/issue/view/16565>

- ณาดยา ศรีจันทิก และฐิติมา เอียดแก้ว. (2565). *โลจิสติกส์และโซ่อุปทานของธุรกิจการเลี้ยงปลากะพงขาว*.
https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20230620134532_1_file.pdf
- ณัฐธยาน์ อ่อนแก้ว. (2565). *การศึกษาแนวทางการลดต้นทุนของการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา* [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ณิชากัทธ บัญรัตน์, ซอฟวาน สะตอปา และตอริก หมาดจามัง. (2566). *เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปลากะพง ปลานิลและปลากดเหลือง*. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 5* (น. 155-162). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- นนทวรรณ ยมจินดา. (2564). *รายงานทางการเงินและการวิเคราะห์*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พงศ์พรต ฉัตรภรณ์, วชิระ บุญเนตร, แพร กิระสุนทรพงษ์ และประภาภรณ์ เกียรติกุลวัฒนา. (2565). *การบัญชีการเงินเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 6). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลภา ชีวาลีสันท์. (2550) *การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และแนวทางการจัดการการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง กรณีศึกษา ทะเลสาบสงขลาตอนนอก บริเวณพื้นที่ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์: กรุงเทพฯ. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/KU.the.2007.191
- ศรีสุดา อาชวานันทกุล. (2566). *การบัญชีบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สหมิตรพัฒนาการพิมพ์ (1992).
- สำนักวิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่ง. (2562, 27 มิถุนายน). *แนวทางการลดต้นทุนการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาว*. กรมประมง. https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20190627145218_1_file.pdf
- สุพะยอม นาจันทร์, ปทุมพร หิรัญสาตี, จุไรรัตน์ ทองบุญชู, วรกร ภูมิวิเศษ และลักขณา คำชู. (2562). *ต้นทุนและผลตอบแทนในการลงทุนของกลุ่มหัตถกรรมบ้านชุมพอตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา*. *การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติครั้งที่ 2 “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม”*, 923-939. <https://human.skr.ac.th/husoconference/conf/P28.pdf>
- Tookwinas, S. (1989, February). *Review of grow-out techniques under tropical conditions: experience of Thailand on Seabass (Lates calcarifer) and grouper (Epinephelus malabaricus)*. In *Advances in Tropical Aquaculture, Workshop at Tahiti, French Polynesia, 20 Feb-4 Mar 1989*.